24. 3. 2017

ID: 105645

Ušlý zisk a náhrada škody

Ušlým ziskem se rozumí újma spočívající v tom, že u poškozeného nedojde v důsledku škodné události k rozmnožení majetkových hodnot, ač se to dalo důvodně očekávat s ohledem na pravidelný běh věcí. Jde o ztrátu očekávaného přínosu, o to, o jaký reálně dosažitelný prospěch poškozený přišel. Náhrada se určuje jako rozdíl mezi předpokládaným ziskem a náklady, které bylo třeba na jeho dosažení vynaložit. Závěry, jež dovodila judikatura především v podnikatelských vztazích, a to že při určení výše náhrady ušlého zisku se vychází z částky, kterou by za obvyklých okolností – nebýt škodné události – poškozený ze své činnosti získal, s přihlédnutím k nákladům, které by musel na dosažení těchto výnosů vynaložit, platí obecně pro určení výše ušlého zisku.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 25 Cdo 2858/2015, ze dne 20.10.2016)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobkyně M. D., zastoupené Mgr. J.D., advokátem se sídlem ve Z., proti žalovaným 1) Z. J. a 2) JUDr. J. M., o zaplacení 300.000,- Kč s příslušenstvím, vedené u Okresního soudu ve Zlíně pod sp. zn. 28 EC 260/2011, o dovolání obou žalovaných proti rozsudku Krajského soudu v Brně – pobočky ve Zlíně ze dne 17. 12. 2014, č. j. 59 Co 358/2012-266, tak, že řízení o dovolání žalované 1) se zastavuje. Dovolání žalované 2) se zamítá.

Z odůvodnění:

Okresní soud ve Zlíně rozsudkem ze dne 14. 6. 2012, č. j. 28 EC 260/2011-140, zastavil řízení ohledně části úroků z prodlení, oběma žalovaným uložil povinnost zaplatit žalobkyni společně a nerozdílně 150.000,- Kč s úrokem z prodlení, co do částky 150.000,- Kč s příslušenstvím žalobu zamítl a rozhodl o náhradě nákladů řízení. Vyšel ze zjištění, že podle smlouvy o budoucí kupní smlouvě ze dne 19. 12. 2010 měla žalobkyně od žalovaných koupit nemovitosti za cenu 1.450.000,- Kč a podle smlouvy o budoucí smlouvě kupní uzavřené téhož dne měla tyto nemovitosti prodat Ing. T. Č. za 1.650.000,- Kč. Žalované však 13. 1. 2011 prodaly tyto nemovitosti P. S. za 1.750.000,- Kč a téhož dne byla tato kupní smlouva vložena do katastru nemovitostí. Soud dovolil, že žalované porušily svou smluvní povinnost vůči žalobkyni, které tak vznikla škoda spočívající v rozdílu mezi dohodnutou kupní cenou ve výši 1.450.000,- Kč, a hodnotou předmětných nemovitostí, jež byla zjištěna znaleckým posudkem ve výši 1.600.000,- Kč. Uzavřel, že rozdíl v částce 150.000,- Kč představuje ušlý zisk žalobkyně, která nenabyla vlastnictví k nemovitostem, a tím se nezvětšil její majetkový stav o hodnotu daných nemovitostí. Co do dále požadovaných 150.000,- Kč žalobu zamítl s tím, že kupní cena, za kterou žalované prodaly nemovitosti P. S., byla sjednána mezi nimi, není to hodnota nemovitosti, a zisk žalovaných z tohoto prodeje není ušlým ziskem žalobkyně.

K odvolání všech účastníků Krajský soud v Brně – pobočka ve Zlíně rozsudkem ze dne 17. 12. 2014, č. j. 59 Co 358/2012-250, ve spojení s usnesením ze dne 20. 1. 2015, č. j. 59 Co 358/2012-266, rozsudek soudu prvního stupně v zamítavém výroku změnil pouze tak, že oběma žalovaným uložil zaplatit žalobkyni společně a nerozdílně dalších 50.000 Kč s příslušenstvím, jinak jej v tomto výroku co do částky 100.000 Kč a ve vyhovujícím výroku potvrdil a rozhodl o náhradě nákladů před soudy všech stupňů. Rozhodl tak poté, co jeho předchozí rozsudek ze dne 24. 4. 2013, č. j. 59 Co 358/2012-199, jímž byla žaloba zamítnuta, byl rozsudkem Nejvyššího soudu ze dne 25. 6. 2014, č. j. 25 Cdo 2819/2013-203, zrušen a věc mu byla vrácena k dalšímu řízení. Odvolací soud po doplnění dokazování dovodil, že okolnosti v době uzavírání smlouvy účastníků o budoucí kupní smlouvě se nezměnily natolik, aby závazek žalovaných podle § 50a odst. 3 zákona č. 40/1964 Sb., občanský

zákoník, (dále jen „obč. zák.“) zanikl. Výši ušlého zisku, jenž žalobkyně mohla při normálním běhu události důvodně očekávat, soud stanovil jako rozdíl mezi kupní cenou, kterou by za koupi nemovitosti žalovaným zaplatila (1.450.000,- Kč), a cenou, kterou by prodejem Ing. Č. získala (1.650.000,- Kč). K námitce žalovaných, že žalobkyně měla kupní cenu hradit z úvěru ze stavebního spoření a tudíž v rozporu s jeho účelem, odvolací soud uvedl, že z hlediska účelového určení není rozhodná povaha prostředků, za něž žalobkyně hodlala uhradit kupní cenu, a případné porušení úvěrových podmínek by bylo záležitostí mezi ní a příslušným peněžním ústavem, aniž by to mělo vliv na nabytí nemovitosti do vlastnictví. Výše úroku z případně poskytnutého úvěru nemá vliv na výši způsobené škody, kterou nelze posuzovat ekonomicky, tj. že ušlým ziskem je majetkový přínos po odečtení nákladů na jeho pořízení.

Rozsudek odvolacího soudu napadly obě žalované společným dovoláním s tím, že napadené rozhodnutí závisí na vyřešení právních otázek, které dosud v rozhodování dovolacího soudu nebyly vyřešeny, a to, že žalobkyně by zisku dosáhla zneužitím práva, když by na úhradu kupní ceny použila prostředky z úvěru ze stavebního spoření, proto její ušlý zisk nepožívá soudní ochrany, a že z předpokládaného zisku je třeba odečíst náklady na jeho dosažení a za tím účelem měl být proveden navržený důkaz znaleckým posudkem ke zjištění výše poplatku a úroku z úvěru. Namítají, že podle zákona o stavebním spoření mohou být prostředky z úvěru ze stavebního spoření použity pouze pro financování bytových potřeb a nikoliv pro koupi a následný prodej domu a pozemku, takže zisk by žalobkyně dosáhla způsobem obcházejícím zákon. Navrhují, aby byl rozsudek odvolacího soudu zrušen a věc vrácena k dalšímu řízení.

Vzhledem k tomu, že na výzvu soudu prvního stupně žalovaná 1) nedoložila zastoupení advokátem pro dovolací řízení, nebyla splněna podmínka ustanovení § 242 odst. 1 o. s. ř., podle něhož musí být dovolatel zastoupen advokátem nebo notářem. Podle odstavce 2 téhož ustanovení odstavec 1 neplatí, je-li dovolatelem fyzická osoba, která má právnické vzdělání, což není případ žalované 1). Žalovaná 2) má sice právnické vzdělání a byla zmocněna žalovanou 1) k jejímu zastupování v řízení o dovolání, avšak ve smyslu § 241 odst. 1 a 2 písm. a) o. s. ř. nemůže jako obecná zmocněnkyně zastupovat jiného dovolatele. Protože žalovaná 1) nereagovala na výzvu soudu a nezvolila si k zastupování advokáta, nebyl nedostatek podmínky dovolacího řízení odstraněn, proto Nejvyšší soud podle § 243c odst. 3, § 241b odst. 2, 3 a § 104 odst. 2 věta třetí o. s. ř. řízení o dovolání žalované 1) zastavil.

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) shledal, že dovolání žalované 2) bylo podáno včas, osobou k tomu oprávněnou – účastníkem řízení (§ 240 odst. 1 o. s. ř.) s právnickým vzděláním a je přípustné podle § 237 o. s. ř. pro řešení otázky výše nároku na náhradu ušlého zisku, jež v obdobných skutkových souvislostech dosud nebyla řešena.

Vzhledem k ustanovení § 3079 odst. 1 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, účinného od 1. 1. 2014, posuzuje se věc podle dosavadních předpisů, tedy podle zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění účinném do 31. 12. 2013 (dále též jen „obč. zák.“).

Ušlým ziskem se rozumí újma spočívající v tom, že u poškozeného nedojde v důsledku škodné události k rozmnožení majetkových hodnot, ač se to dalo důvodně očekávat s ohledem na pravidelný běh věcí. Jde o ztrátu očekávaného přínosu, o to, o jaký reálně dosažitelný prospěch poškozený přišel. Jak vyplývá ze skutkových zjištění, žalované se smlouvou o budoucí kupní smlouvě zavázaly prodat žalobkyni za kupní cenu 1.450.000,- Kč nemovitosti, které žalobkyně měla podle smlouvy o budoucí smlouvě kupní prodat za cenu 1.650.000,- Kč, avšak jednání žalovaných, které prodaly předmětné nemovitosti jinému, jí znemožnilo tak učinit. Náhrada za ztrátu příjmu z prodeje nemovitosti se tak odvíjí od částky, kterou by žalobkyně získala z prodeje, byl-li by realizován. Pro výši této náhrady je rozhodující, jakého prospěchu by se žalobkyni dostalo, nebýt jednání žalovaných, a o jaký prospěch tudíž v důsledku jejich jednání přišla.

Náhrada se určuje jako rozdíl mezi předpokládaným ziskem a náklady, které bylo třeba na jeho dosažení vynaložit. Závěry, jež dovodila judikatura především v podnikatelských vztazích, a to že při určení výše náhrady ušlého zisku se vychází z částky, kterou by za obvyklých okolností – nebýt škodné události – poškozený ze své činnosti získal, s přihlédnutím k nákladům, které by musel na dosažení těchto výnosů vynaložit (např. rozsudek ze dne 29. 4. 2004, sp. zn. 25 Cdo 540/2003, publikovaný pod č. 6/2006 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek, rozsudek ze dne 14. 10. 2004, sp. zn. 25 Cdo 540/2004, publikovaný v Souboru civilních rozhodnutí a stanovisek Nejvyššího soudu pod č. C 2940, rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. 12. 2002, sp. zn. 25 Cdo 330/2001, publikovaný tamtéž pod č. C 1597, rozsudek ze dne 28. 8. 2008, sp. zn. 25 Cdo1233/2006), platí však obecně pro určení výše ušlého zisku (např. rozsudek ze dne 26. 2. 2004, sp. zn. 25 Cdo 1702/2002).

Nákladem, který bylo v daném případě nutno odečíst od částky, kterou by žalobkyně získala z následného prodeje nemovitosti, je právě kupní cena, za niž by předmětnou nemovitost smluvně získala do vlastnictví, neboť to je nezbytný a pravidelný výdaj na opatření předmětu k jeho dalšímu prodeji, nikoliv však již další případné výdaje, jež by dodatečně mohly v budoucnu hypoteticky vzniknout v souvislosti s úhradou kupní ceny. Podstatné je, že zisk byl reálně dosažitelný, nikoliv již povaha prostředků, které by byly na zamýšlený nákup použity. Namítané úroky z úvěru, jež nebyl čerpán ani sjednán, nejsou nákladem pro koupi nezbytným ani nákladem skutečně vynaloženým a ve vztahu mezi účastníky se nejedná ani o vyúčtovací spor, kde by byly zúčtovány veškeré vedlejší či případné budoucí výdaje.

Ačkoliv odvolací soud v odůvodnění svého rozhodnutí nesprávně konstatoval, že ušlý zisk nelze posuzovat jako majetkový přínos minus náklady na jeho pořízení, dovolací soud neshledal v jeho závěrech, týkajících se této otázky, pochybení, neboť od ceny sjednané s Ing. Č. zcela správně odečetl v plné výši částku, kterou by žalobkyně musela na nákup nemovitosti uhradit, a lze přisvědčit jeho názoru, že případné výdaje v souvislosti se zvažovaným čerpáním úvěru nelze považovat za náklady nezbytné, bez nichž by k dosažení zisku nedošlo. Záměr žalobkyně použít na úhradu kupní ceny finanční prostředky z úvěru ze stavebního spoření, nečiní neplatnou smlouvu účastníků o budoucí smlouvě kupní, a nezbavuje žalované odpovědnosti za škodu vůči žalobkyni.

Jak vyplývá ze shora uvedeného, napadené rozhodnutí odvolacího soudu je věcně správné a Nejvyšší soud neshledal existenci vad řízení ve smyslu § 242 odst. 3 o. s. ř., dovolání proto podle § 243d písm. a) o. s. ř. zamítl.

zdroj: www.nsoud.cz

Právní věta - redakce.

Další články:

- Majetková podstata (exkluzivně pro předplatitele)
- Náhrada škody (exkluzivně pro předplatitele)
- Odpovědnost státu za újmu (exkluzivně pro předplatitele)
- Předběžné opatření
- Valná hromada (exkluzivně pro předplatitele)
- Pracovní doba
- Exekuce
- Důkazní břemeno
- Dokazování, neúčinnost právního jednání
- Katastr nemovitostí

- Náhrada za ztrátu na výdělku (exkluzivně pro předplatitele)